

Frederikssund Kirkes historie

Frederikssund Kirke syner ikke af meget sammenlignet med andre købstadkirker. Forklaringen skal søges i, at det slet ikke er en købstadskirke. Den er oprindelig bygget som samlingssted for beboerne i landsbyerne Ude Sundby, Bonderup og Sundbylille, når klokkerne kaldte til gudstjeneste.

Den nuværende kirke er sandsynligvis ikke den ældste på stedet. Fra andre steder vides det, at kirkerne havde forgængere af træ. At bygge i træ var en tradition, der var overtaget fra oldtiden. Efterhånden som kendskabet til at bygge i sten vandt frem, afløstes trækirkerne af bygninger i kampe- og mursten.

I Ude Sundby skete det i 1100-tallet. På det tidspunkt opførtes **skib og kor** i kløvede kampesten. Kirken var dengang udstyret med et fladt bjælkeloft. Vinduerne var meget mindre end dem, som findes i kirken i dag. Det er i øvrigt endnu muligt at se et af de oprindelige vinduer. Det sidder tilmuret lige over østsiden af våbenhusets tag. Omkring 1400 fik mange kirker skiftet bjælkeloftet ud. Ude Sundby Kirke var ingen undtagelse. Både kor og skib blev udstyret med hvælvinger. Ved samme lejlighed fik skibet kamtakker på gavlene.

I slutningen af 1400-tallet blev der igen bygget stort ved kirken. **Tårnet** blev opført og mod syd rejstes **våbenhuset**. Da tårnet blev bygget, fjernedes skibets vestmur. Det bevirkede, at der blev åbent ind til nederste etage i tårnet. Her blev døbefonten stillet ind, og i de næste 350 år blev rummet brugt som dåbskapel.

Først fra 1600-tallet er der bevaret inventar i kirken. Det ældste, som i dag findes, er **prædikestolen (1)**. Den blev fremstillet af Bernt Snedker i Slangstrup. Efter færdiggørelsen blev den i 1606 malet af Peder Maler i Helsingør.

Himlen (1) over prædikestolen er lidt yngre. Den blev lavet af Jens Snedker i Slangstrup og opsat i 1655.

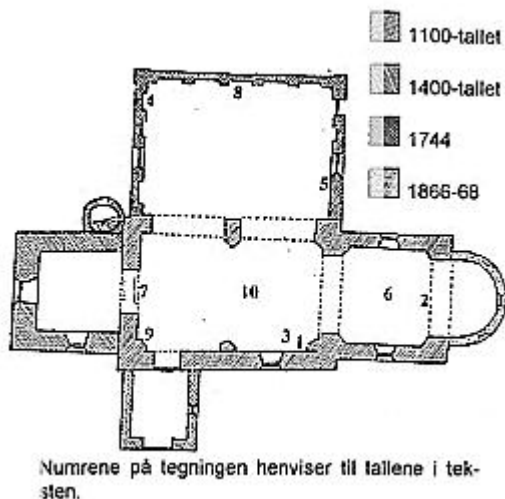
I 1622 kunne menigheden igen glæde sig over et par nyherhvervelser. Kirkeværgen, gårdmand Peder Lauritzen, og hans kone, Karen Lauritzdatter, forærede et sæt **alterstager (2)** til kirken. Disse findes endnu stående på alterbordet. For at sikre sig, at ingen glemte, hvem der havde givet denne flotte donation, blev det behørigt skrevet på foden af stagerne.

Der skete mange nyanskaffelser i første halvdel af 1600-tallet. I 1634 fik kirken et **ur** i tårnet. Uret købtes brugt i Slangstrup, men var ikke billigt. Med anskaffelse og opsætning kom uret til at koste over 700 mark. Beløbet siger ikke så meget, men det svarede til værdien af mere end 20 køer. I de efterfølgende år måtte urmageren jævnligt tilkaldes for at reparere det. Alligevel beholdt kirken uret indtil 1754, hvor det nuværende urværk blev sat op. Det var lavet af Ingvar Hansen i Ballerup. **Urskiven** er noget yngre og først opsat i 1951.

Kirkerummet indeholder flere minder fra 1600-tallet. Rettes blikket op mod prædikestolen, sidder der en **messingplade (3)** med en lysearm på. Armen er sat op i nyere tid, hvor den afløste en ældre forgænger. Pladen selv derimod er fra 1646. Dette år blev den skænket til kirken af købmand Mogens Ibsen i Frederikssund. Han var en mand, man bør lægge mærke til. Det var ham, der i 1650 fandt på navnet Frederikssund om det område, som Slangstrup købstad havde fået stillet til rådighed på Ude Sundbys overdrev.

Mogens Ibsen har gjort sig bemærket af endnu en grund. Hans **gravsten (4)** eksisterer endnu. Oprindelig lå stenen i kirkegulvet, men i dag er den taget op og indsat i en niche til venstre for orglet. Stenen er så slidt, at dens tekst ikke kan læses mere. Det kunne den i 1759, hvor præsten i Ude Sundby nedskrev den. Den lød: *"Her under hviler den ærlige og agtbare og velfornemme Sal. Mand Mogens Ibsen, kongl. Mayt. Tolder i Frederichssund som boede og døde i Frederichssund i sit alder 54 Aar. D. E. D. 5.10.62. Gud give hannem en ærefuld Opstandelse. Amen. Denne Sten haver den Sal. Mandis Kiereste Anne Cathrine bekostet med denne murede Begravelse Sted."* Det eneste synlige på stenen i dag er Mogens Ibsens bomærke.

I sideskibet på østvæggen findes endnu et gravminde. Det er et **epitafium (5)**, som Ude Sundbys præst Claus Bertelsen Stenderup opsatte over sig selv og hustruen Karen Clausdatter. Det er sidstnævnte kirken kan takke for sin ældst bevarede **lysekroner (6)**. I 1656 forærede Karen Clausdatter lysekronen, der hænger i koret, til Ude Sundby kirke. Lysekronen er siden blevet meget kraftigt restaureret, men de ældste dele er stadig fra dengang. Kirkens øvrige lysekroner er meget yngre. De stammer fra de første årtier af 1900-tallet.

Kirken gemmer på endnu et minde fra 1600-tallet. I 1678 bestilte kirkeværgen Anders Mortensen en ny **alterkalk** med tilhørende **disk**. Den blev leveret med det samme, men betalingen måtte den københavnske sølvsmed vente lidt på. Anders Mortensen døde, så kalk og disk blev først betalt i 1683. De Kirken gemmer på endnu et minde fra 1600-tallet. I 1678 bestilte kirkeværgen Anders Mortensen en ny **alterkalk** med tilhørende **disk**. Den blev leveret med det samme, men betalingen måtte den københavnske sølvsmed vente lidt på.

Anders Mortensen døde, så kalk og disk blev først betalt i 1683. De kostede tilsammen 45 rigsdaler.

Ude Sundby kirke er oprindeligt bygget som landsbykirke. At der skulle gro en købstad frem i sognet, kunne ingen forudse. Efterhånden som Frederikssund voksede frem og trak flere indbyggere til, begyndte det at knibe med pladsen i kirken. Til at begynde med løstes problemet ved at opsætte pulpiter. Det gav lidt tid, inden der måtte gøres noget mere drastisk. I 1743 blev der skrevet kontrakt med muremester Hans Engel og snedker Jens Christensen i Farum om at bygge et **sideskib**. Det stod færdigt i 1744 og gjorde kirkens areal næsten dobbelt så stort. 1744 var også året, hvor tårnet ophørte med at være dåbskapel. Døbefonten blev stillet ind i selve kirken, hvor dåben har fundet sted lige siden. Byggeriet i 1744 var ikke slut med sideskibet. I hjørnet mellem den ny bygning og koret blev der rejst et sakristi, som senere er revet ned. Samtidig med alt dette skete der også en større ommøblering af selve kirken.

Klokkerne er også en væsentlig del af kirken. I Frederikssund er der to, men ingen særligt gamle. Den ældste er støbt i Frederiksværk i 1798 af Peder Hornhauer. Det var en af kirkens egne klokker, der lagde malm til. Den var revnet og derfor ubrugelig. I 1831 revnede kirkens anden klokke og blev sendt til København. Her blev den omstøbt af I. C. og H. Gamst. Den var fra 1634, hvor den også var blevet omstøbt, dengang i Helsingør af Hans Kemmer.

I 1805 blev det forbudt at begrave folk i kirken. Alligevel lykkedes det sognepræsten Peter Føns at blive stedt til hvile i kirkegulvet. Han blev kaldet til Ude- og Oppe Sundby sogne i 1785 efter at have været præst i Esbønderup. Han døde i 1809, hvilket kan læses på hans **gravsten (7)**, som stadig ligger i kirkegulvet.

Gennem århundreder blev salmesangen i kirken ledet af degnen, senere af skolelæreren. Men i 1852 ønskede menigheden at få et orgel. Der blev startet en privat indsamling som førte til, at kirken i 1853 fik sit første orgel. Det blev fundet for gammelt i 1924, hvor et nyt blev anskaffet. I 1959 blev det afløst af det nuværende **orgel (8)** med 13 stemmer, bygget på Frederiksborg Orgelbyggeri i Hillerød af Troels Krohn.

Med sideskibets bygning var kirken ikke færdig med at forandre udseende. I årene 1866-68 gennemgik kirken en større restaurering. Hvælvene i koret blev fornyet. Murene her og i skibets østgavl blev omsat. Koret fik nye rundbuede **vinduer**, mens skibet beholdt sine spidsbuede, som det blev udstyret med i 1830. **Apsisen** blev bygget til afløsning for sakristiet fra 1744. Indvendig blev **stolestaderne** skiftet ud. I tårnrummet står de endnu. I skib og sideskib blev de fornyet omkring 1900 og endnu engang i 1932.

Kirkens **døbefont** blev også skiftet ud i 1866. Den gamle romanske i granit blev kasseret. I stedet blev der anskaffet en font af kunstsandsten. Den blev fjernet i 1942, da kirken fik sin nuværende font. Den blev udført af billedhuggeren Emanuel Nielsen, og motiverne er scener fra Jesu liv.

Kirkeskibet (10), fuldriggeren "Frederikssund", blev omkring 1872 ophængt i kirken. Det blev bygget af brofoged Lars Peter Jensen og afløste et ældre skib fra omkring 1700.

De sidste ændringer af kirken skete i 1989, hvor den igen undergik en større restaurering. Altartavlen blev fjernet og i dens sted indsat **glasmosaikker** i apsisens vinduer lavet af Svend Aage Larsen, Jægerspris. Døbefonten blev flyttet fra koret og ned til indgangen. Den gamle altartavle blev først anbragt i kapellet efter restaureringen, men den er nu placeret i den vestlige del af kirkens sideskib. Den gamle altartavle blev malet i 1840 af D. C. Blunck og forestiller Kristus i Getsemane Have. Endelig blev også stolestaderne ombygget og malet i lyse farver. Det gav alt sammen kirken det udseende, den har nu.

På kirkegården findes lige inden for porten **kapellet**. Det blev rejst i 1890. Øst for kapellet findes flere ældre gravestene over Frederikssundfamilier. Her er blandt andet sat sten over kunstdrejler Løsekrug og brændevinsbrænder Ole Nielsen, der var byens største jordbesidder. Blikkenslager Steiners gravsted med gitter findes også her. Hans efterkommere skænkede i 1914 en lysekroner til kirken.

Lidt nord for kapellet findes blandt andet sten over doktor J. A. Bunde. Han var Frederikssunds første læge og fungerede fra 1823 til sin død i 1855. Her ligger også en del af familien Lange begravet. Familien indrettede 1738-39 en muret begravelse under våbenhuset, men alle de jordiske rester blev i 1844 optaget og gravlagt på kirkegården. Det var ved den lejlighed, støbejernskorset blev lavet. Det er senere flyttet til sin nuværende plads.

Ved kirkegårdens østmur findes 3 fremmedartede gravsten. De er sat over russiske krigsfanger, som i 1945 var interneret i Jægersprislejren, men som aldrig vendte tilbage til deres "sovjetiske fædreland".

Af nyere gravsten bør nævnes Arne Sundbos. Han var borgmester i København og skrev et større værk om Frederikssunds historie. Stenen ligger lidt vest for tårnet. Den teologiske professor og æresdoktor Regin Prenter ligger også begravet på kirkegården i området nordvest for kirken.

Den nuværende sognepræst, Thomas M. Rønberg, som blev indsat i embedet 1. marts 2002, er den 26. præst siden 1600-tallet.

Lotte Højholt kom til kirken som den 27. præst siden 1600-tallet – og som den første kvindelige præst – i december 2006.

